

Aan: de leden van de Tweede Kamer en de vaste Kamercommissie van VWS
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum: 11 december 2019

Onderwerp: Algemeen Overleg Maatschappelijke Opvang 19 december 2019

Geachte leden van de Tweede Kamer, geachte leden van de vaste Kamercommissie van VWS,

Met veel belangstelling keken wij uit naar de [kamerbrief](#) van staatssecretaris Blokhuis, staatssecretaris Van Ark en minister van Veldhoven van 6 december 2019, wij dachten daarin een kabinetsbreed plan van aanpak te vinden - wij noemen het een Deltaplan - om een einde te maken aan de almaar groeiende dak- en thuisloosheid in Nederland. Wat schetste onze verbazing dat we in deze brief geen plan aantreffen. Er worden zaken op een rij gezet die al lopen. Nieuwe en overkoepelende maatregelen vanuit de rijksoverheid blijven uit.

Wij doen dan ook een dringend appel op u om wèl vanuit de rijksoverheid in te grijpen en zo snel als mogelijk regie te nemen om zo een einde te maken aan de groeiende en voorlopig niet afnemende dak- en thuisloosheid. Maatwerk vanuit gemeenten is veel te vrijblijvend. Allerlei wetten brieven vanuit diverse ministeries en - soms conflicterende - regels zeggen dat gemeenten maatwerk 'kunnen' leveren, maar zij 'hoeven/moeten' dat niet. Dit maakt een forse, snelle en effectieve aanpak vrijwel onmogelijk. En draagt bovendien bij aan (rechts-)ongelijkheid, die niet strookt met 'landelijke toegankelijkheid', zoals de Wmo die voorschrijft.

Mensen die nu te maken hebben met dak- of thuisloosheid hebben geen tijd om te wachten totdat hun gemeente eindelijk bereid is om wel adequaat maatwerk te leveren. Of om hiervoor een juridische strijd te moeten leveren om maatwerk af te dwingen via een (kostbare, langdurige en intensieve) weg via de rechter. Verschillende rapporten en gesprekken laten steeds weer zien dat het wel degelijk uitmaakt in welke gemeente je woont of waar jij je 'aanmeldt'. Het zou voor zoiets basaal als huisvesting, een mensenrecht, bovendien niet uit moeten maken in welke gemeente je woont/woonde/verblijft, dan wel 'inwoner' bent! (Wmo2015).

Regel vanuit de rijksoverheid een kader waardoor in ieder geval de basis op orde komt. Een beetje couleur locale daarbovenop kunnen gemeenten dan best geven aan zaken die niet van levensbelang zijn.

Welke zaken zouden volgens de expertise van Werkplaats COMO in alle gemeenten op orde moeten zijn?

1. De evidence based methode **Housing First** is geen keuze maar een must.
2. Gemeenten en woningcorporaties moeten met grote prioriteit en spoed zorgen voor **voldoende betaalbare huisvesting**.
3. Meer ruimte en snelheid voor **creatieve woonoplossingen, zoals woningdelen, onteigening, etc.** Dit betreft niet alleen de sociale verhuursector maar ook de particuliere sector waar de overheid ook invloed op kan uitoefenen.
4. Zorg dat mensen **kunnen blijven in hun woning**. (project, flexwoning, noodoplossing, etc). Het is niet aanvaardbaar dat mensen na zoveel tijd weer weg moeten. Een tijdelijke basis is geen basis.
5. Kostendelersnorm niet toepassen als dat dakloosheid en/of armoede veroorzaakt. Mensen moeten in staat worden gesteld om elkaar te helpen. In 2015 schreven we hier al een brandbrief over 'Door kostendelersnorm verder van huis'¹ n.a.v. het zwartboek kostendelersnorm.
6. Gemeenten passen **geen regiobinding** meer toe, iedereen die het nodig heeft wordt geholpen. Om te zorgen dat mensen zoveel mogelijk op de juiste plek terecht komen waar zij het meeste perspectief hebben worden zij bijgestaan door onafhankelijke cliëntondersteuners om hun verhaal op een rij te zetten. Betaling kan achteraf geregeld worden, daar hoeft de burger geen last van te hebben.
7. Gemeenten moeten mensen inschrijven in de **BRP**.
8. Alle mensen die dat nodig hebben krijgen **altijd een plek in de eerste opvang**. Niet alleen als de temperatuur onder een bepaald niveau is, of als het een bepaalde maand is. Ook overdag hebben mensen een plek.
9. Gemeenten geven en innen **geen boetes meer voor basale levensbehoeften** zoals slapen, doelloos rondhangen en naar het toilet gaan en zorgen voor voldoende gratis openbare toiletten. Nog lopende boetes voor basale behoeften worden kwijtgescholden.
10. Iedereen heeft **toegang tot medische zorg inclusief mondzorg**. Ongeacht of je verzekerd bent of niet. Als je niet verzekerd bent krijg je hulp om je verzekering op orde te brengen.
11. **Geen huisuitzettingen meer voor huurachterstanden**, maar gemeenten bieden hulp.

---

¹ https://werkplaatscomo.files.wordpress.com/2018/01/brandbrief-kostendelersnorm_werkplaats-mo_en_como-g4_20-10-2015_def-1.pdf

12. Overall zouden mensen toegang moeten hebben tot een **respijthuis** om even op adem te komen in plaats van wachten totdat iemand helemaal kopje onder is.
13. In alle gemeenten dient een stevige basis te zijn voor: **cliëntenorganisaties en laagdrempelige zelfregie- en herstelinitiatieven**. Ontwikkelingen zoals [recent in Limburg](#) baren ons zorgen. In alle gemeenten worden mensen en organisaties toegerust voor het doen van **belangenbehartiging en beleidsparticipatie** vanuit ervaringskennis- en deskundigheid.

Vervolgonderzoek daklozenstatistiek 2009-2018

Het ministerie van VWS heeft vervolgonderzoek laten doen naar de [daklozenstatistiek 2009-2018 door het CBS](#). Werkplaats COMO vindt het erg jammer dat we hier niet bij betrokken zijn. Temeer omdat VWS zelf aan ons gevraagd heeft of wij betrokken willen zijn bij monitoring. We hebben diepgaande ervaringskennis, kennen beleidsmatige zaken en historie van relevante thema's, zijn goed op de hoogte van allerlei goede voorbeelden en knelpunten, hebben jarenlange kennis en ervaring met diverse onderzoeken in deze sector. Jammer, want nu constateren wij een aantal belangrijke aandachtspunten, die wellicht in het onderzoek meegenomen hadden kunnen worden.

Bijvoorbeeld:

- Zo wordt door het CBS gesteld dat de kostendelersnorm vooral relevant zou zijn voor jongeren van 21 tot 29 jaar. Alle mensen boven de 21 kunnen hinder hebben van de kostendelersnorm! Dat is dus helemaal niet begrepen, genoemd en bekeken in dit onderzoek.
- Ook zijn dakloze kinderen niet meegeteld in dit onderzoek.
- Met betrekking tot huisuitzettingen wordt een en ander te rooskleurig geschetst. Het aantal mensen dat uit zichzelf vertrekt voordat de huisuitzetting daadwerkelijk plaatsvindt dient ook genoemd te worden. Plus een onbekend aantal mensen dat door particuliere verhuurders uit huis gezet wordt. Tegelijk missen we het feit dat nog lang niet alle gemeenten in beleid aandacht hebben voor het terugdringen en voorkomen van huisuitzettingen.

Belangrijkste vraag onbeantwoord:

Het onderzoek stelt "de vraag is wat er veranderd is dat dit steeds meer mensen is overkomen in de loop der jaren". Op deze vraag geeft dit onderzoek geen antwoord. Wat ons betreft een ontzettend belangrijke vraag als je als land te maken hebt met zo'n enorme toename van dak- en thuisloosheid.

Open deur: 'de overheid zelf draagt bij aan dak- en thuisloosheid'

De open deur dat een en ander te maken zou kunnen hebben met het beleid van de rijksoverheid zelf wordt niet eens benoemd! Laat staan onderzocht.

Om een paar voorbeelden te noemen:

- Door de Kostendelersnorm worden mensen minder in staat gesteld om een woning te delen. Gemeenten kunnen maatwerk toepassen met betrekking tot de kostendelersnorm maar zijn hiertoe niet verplicht.

We weten bovendien dat een deel van de mensen zich al niet meldt met een vraag om maatwerk kostendelersnorm omdat ze al weten dat de kostendelersnorm toegepast kan gaan/gaat worden.

- Mensen verdwalen in een woud van toeslagen, teruggaven, verrekeningen enzovoort. Als er vanuit de overheid een fout wordt gemaakt overziet de burger dit vaak niet eens, laat staan dat de burger met veel aan zijn hoofd in staat is dit aan te tonen/aan te vechten.
- Onafhankelijke cliëntondersteuning is op veel plekken nog niet op orde of niet bekend en vindbaar voor de mensen die het nodig hebben. Onafhankelijke cliëntondersteuning is voor veel mensen een missing link/life saver wat betreft het vinden en krijgen van de juiste hulp en ondersteuning. En ook om de moed niet op te geven, er niet alleen voor te staan.
- Een deel van de mensen is onvoldoende (digi)taal vaardig. De overheid is hier onvoldoende op ingesteld.
- Systeem gaat uit van wantrouwen totdat burger met problemen het tegendeel bewijst in plaats van andersom. Bijvoorbeeld: mensen die niet kunnen aantonen waar ze een tijd hebben verbleven worden gekort op bijvoorbeeld hun AOW. De overheid gaat er dan van uit dat ze in het buitenland waren, dit hoeft helemaal niet het geval te zijn. Mensen in lastige levensomstandigheden zijn soms niet in staat om een administratie bij te houden. Dit kan grote gevolgen hebben voor je inkomen.
- De veranderingen in de zorg hebben dramatisch uitgepakt. We zijn allemaal getuige van de fikse problemen in de zorg. Enorme wachtlijsten in de ggz, hoge suïdecijfers, puinhopen in de Jeugdhulp, de wijkteams die nog niet op orde zijn, het mislukken van de Participatiewet waardoor minder mensen participeren.
- Wat ook ontbreekt is het groter en dieper kijken naar deze problemen. Veel mensen die wij kennen zijn opgegroeid onder lastige omstandigheden. Waarvan we weten dat zij her en der iets extra nodig kunnen en zullen hebben. Waarom de kennis gebaseerd op de wereldberoemde ACE studie (over vroegkinderlijke traumatische ervaringen, zoals het TNO rapport 'Ik heb al veel meegemaakt – 2016'²) niet benutten om te kijken naar problemen op het gebied van dakloosheid en ondersteuning?
- Bovendien is er natuurlijk dé 'olifant in de kamer', namelijk het huur- en woonbeleid vanaf de eerste kabinetten Rutte, de verhuurderheffing niet in het minst!
- Diverse beleidsterreinen van de overheid tenslotte worden niet of onvoldoende aan elkaar gekoppeld of werken onvoldoende samen.

---

² <https://repository.tudelft.nl/view/tno/uuid:9cf1d8e2-439d-4352-a089-6d5cf18ec4a0>

Verzuip je in de steeds ingewikkelder samenleving en heb je geen zwemdiploma? Heeft jouw gemeente geen reddingsboei op orde? Of heb je meer binding met een andere kustwacht ver weg? Dan ben je aangewezen op je zelfredzaamheid, laat dat nu net hetgeen zijn waar je op dit moment een beetje steun bij nodig hebt...

Wij willen leven in een land waar mensen die het even nodig hebben wel snel en makkelijk passende ondersteuning krijgen. Dat we een systeem en samenleving bouwen gebaseerd op mensenrechten, vertrouwen en perspectief, waarin niet zoveel mensen kopje onder hoeven gaan. Wij werken daar graag aan mee.

Met vriendelijke groet,

Sylvia Mac Gillavry
Voorzitter

Edo Paardekooper Overman
Penningmeester

Stichting Werkplaats COMO
Cliënten Organisaties Maatschappelijke Opvang

Contact:
Edo.paardekooper@gmail.com

Illustratie: Sandra Heemsker